

FSD3925 PAIKALLINEN KOULUTUSEETOS: YLÄKOULUJEN OPPILAIDEN, HENKILÖKUN-
NAN JA HUOLTAJIEN HAASTATTELUJA 2019-2020

FSD3925 LOCAL EDUCATIONAL ETHOS: INTERVIEWS WITH PUPILS, STAFF AND GUAR-
DIANS IN SECONDARY SCHOOLS 2019-2020

TÄMÄ DOKUMENTTI ON OSA YLLÄ MAINITTUA YHTEISKUNTATIETEELLISEEN TIETOAR-
KISTOON ARKISTOITUA TUTKIMUSAINEISTOA.

DOKUMENTTIA HYÖDYNTÄVIEN TULEE VIITATA SIIHEN ASIANMUKAISESTI LÄHDEVIIT-
TEELLÄ.

THIS DOCUMENT FORMS A PART OF THE ABOVE MENTIONED DATASET, ARCHIVED AT THE
FINNISH SOCIAL SCIENCE DATA ARCHIVE.

IF THE DOCUMENT IS USED OR REFERRED TO IN ANY WAY, THE SOURCE MUST BE ACK-
NOWLEDGED BY MEANS OF AN APPROPRIATE BIBLIOGRAPHIC CITATION.

DETTA DOKUMENT UTGÖR EN DEL AV DEN OVANNÄMDA DATAMÄNGDEN, ARKIVERAD PÅ
FINLANDS SAMHÄLLSVETENSKAPLIGA DATAARKIV.

OM DOKUMENT ÄR UTNYTTJAT ELLER REFERERAT TILL MÅSTE KÄLLAN ANGES I FORM
AV BIBLIOGRAFISK REFERENS.

Paikallinen koulutuseetos: yläkoulujen oppilaiden, henkilökunnan ja huoltajien haastatteluja 2019-2020 -haastattelurungot

Sisällysluettelo

Huoltajien haastattelurunko	2
Koulun johdon haastattelurunko	4
Opettajien ja koulun muun henkilökunnan haastattelurunko	7
Oppilaiden haastattelurunko	10

Huoltajien haastattelurunko

Taustakysymykset

Kysellään alkuun vähän taustatietoja, kertoisitko perheestänne ja siitä miten lapsi on päätenyt tähän kouluun (olisi hyvä saada nimi ja ammatti, lapsen nimi ja luokka, miten ja milloin lapsi on päätenyt tähän kouluun, asuuko haastateltava ja lapsi alueella, perheen asumiskuviot ja asuinpaikka).

Siirtymät

Puhutaan siirtymisestä yläkoulun puolelle.

Miten ja millä perusteella päädyitte tähän kouluvalintaan? Valitsitteko lapsellenne lähikoulun vai koulun toiselta alueelta, miksi? Harkittiinko muita vaihtoehtoja, miksi?

Miten siirtymä alakoulusta yläkouluun näyttää sujuneen vanhemman näkökulmasta? Minkälaisia eroja ala- ja yläkoulun arjessa näkyy? Mitkä asiat ovat sujuneet hyvin ja onko ollut pulmia? Onko jotain mitä siirtymisen prosessissa olisi voinut tehdä toisin (koulu tai kaupunki)?

Ovatko lapsen kaverisuhteet muuttuneet tai säilyneet siirtymän myötä? Onko kaverisuhteilla ollut vaikutusta kouluun liittyvissä valinnoissa?

Onko kokemuksia aiemmista siirtymistä koulusta toiseen, mitä asioita niihin liittyi?

Koulu

Millainen on hyvä koulu? Mikä on mielestäsi koulun (ydin)tehtävä (esim. akateeminen menestys, hyvinvoinnin tukeminen)?

Millainen koulu tämä on? Millaista henkilökuntaa ja muita oppilaita? Mikä tässä koulussa on hyvää? Voisiko koulu toimia jossain asiassa toisella tavalla? (Tartutaan vanhempien esiin nostamiin: jos esim. puhuvat maahanmuuttotaustaisista, kysytään tarkemmin, miten näkyy tms., jos puhuu digihommista tai ilmiöoppimisesta, kysytään tarkemmin)

Onko vertailukohtaa muihin kouluihin, jos on, kysytään millaisia eroja ja yhtäläisyyksiä kouluissa on.

Minkälaisena tätä koulua pidetään ("maine") ja vastaako omia kokemuksia?

Olemme tehneet havainnointia koulussa koko kevätlukukauden koulun arjesta ja sen järjestelyistä. Haluaisimme kysyä niistä erityisesti siitä näkökulmasta miten näkyvät haastateltavalle ja perheelle:

Osallistuuko lapsi S2-opetukseen, erityisopetukseen, painotettuun opetukseen, oman äidinkielen opetukseen, jonkun uskonnon tai ET:n opetukseen, ja jos, miten nämä järjestelyt toimivat ja näkyvät perheelle? Voisiko koulu tehdä jotain toisin? (Kysytään tarkemmin kokemuksista, jos on esimerkiksi kokemusta integroinnista, kysytään siitä tarkemmin, mikä toimi, kenen aloitteesta syntyi jne.)

Millainen on lapsesi luokka (mitä tiedät siitä), miten koulun arki sujuu (esim. tunnit)? Entäs erityisohjelma (juhlat, retket, näytelmät) – onko sitä, miltä se näyttää sinun näkökulmastasi?

Miten lasta tuetaan koulussa? Millaista apua on saatavilla tarvittaessa? Miten lapsia ylipäätään tuetaan tässä koulussa?

Vaikuttaako vanhemman näkökulmasta siltä, että lapsia kohdellaan koulussa tasapuolisesti (esim. sukupuoli, ihonväri, kotikieli, uskonto)?

Onko koulu mielestäsi monikulttuurinen? Vaikuttaako se mitenkään koulun arkeen, tuoko kouluun vahvuuksia tai aiheuttaako haasteita?

Miten lapsi itse puhuu koulusta kotona? Miten huoltajan käsityksen mukaan lapsi viihtyy koulussa? Tunteeko huoltaja lapsen (luokka)kavereita (onko niitä) tai tietääkö koulun sosiaalisista suhteista? Käsityksesi mukaan, kiinnitetäänkö koulussa huomiota lasten sosiaalisiin suhteisiin (esim. kiusaamiseen, yksinäisyyteen)?

Yhteistyö koulun kanssa: Millaisia ovat yhteistyön muodot (vanhempainillat, Wilma ym.)? Onko huoltaja tyytyväinen yhteistyöhön, voisiko koulu tehdä jotain toisin? Onko huoltaja tekemisissä koulun johdon kanssa ja miten se yhteistyö toimii?

Tekeekö koulu mitään sellaista yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa, josta kantautuisi tietoa myös huoltajalle?

Tekevätkö vanhemmat keskenään yhteistyötä, millaista ja miten toimii? (some-ryhmät, vanhempainyhdistykset, johtokunta, epäviralliset)

Millainen koulu on nykyään verrattuna aiempaan, esim. omaan koulu-aikaan.

Alue

Puhutaan vielä kaupunginosasta ja koulun alueesta.

Miten kuvailisit aluetta? Millaisia ihmisiä tällä asuinalueella asuu? Millaista alueella on kasvaa? Millaisia palveluita on ja mitä kaipaisi lisää? Millaisia toimintamahdollisuuksia alue tarjoaa ja toisaalta mitä ei tarjoa?

Minkälaista on asua tällä alueella? Jos ei asu alueella, miten alue eroaa omasta asuinalueesta? Millainen koulun ympäristö on?

Onko alueella yhteisöllisyyttä, millaista ja miten se näkyy? Osallistutko siihen itse? (Entä tekevätkö naapurit yhteistyötä keskenään?)

Koulun johdon haastattelurunko

Tausta: opetausta (kuinka pitkä), tausta rehtorina, tausta tässä koulussa, miten päätynyt tähän asemaan? Mitkä ovat omat periaatteesi, miten haluat johtaa koulua? Näetkö urasi aikana tapahtuneen suurempia muutoksia esim. koulujen roolissa tai niiden kohtaamisissa haasteissa?

Millaiseksi kuvailisit aluetta?

- Asukkaat, palvelut, toimintamahdollisuudet
- Millaista on työskennellä koulussa nimenomaan tällä alueella? Millaisia vahvuuksia tai haasteita alueen kautta syntyy työhön?
- Millainen koulun ympäristö on koulun toiminnan kannalta: miten tarjoaa esim. mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa, oppimiseen koulun ulkopuolella tms.?
- Mistä kaikkialta kouluun tulee oppilaita (oma hunchi koskien 7-luokkalaisten)?
- Millaisia perheitä alueella asuu?
- Maine vanhempien keskuudessa? Vastaako todellisuutta?

Millaiseksi kuvailisit koulua ja oppilaita? (koulun ominais- /erityispiirteitä)

- Joidenkin tilastollisten mittareiden perusteella koulun aluetta voi pitää ”haavoittuvana” mutta koulu tuottaa silti hyviä tuloksia. Mistä luulet että tämä johtuu?
- Koulussa segregaatio ilmiönä on toisinaan keskusteluissa. Mitä itse ajattelet segregaation haasteesta koulutukselle? Mitä kautta se on noussut kiinnostuksenkohteeksi koulussa?
- Millaiset tekijät näkemyksesi mukaan tuottavat eriarvoisuutta oppilaiden välille koulutuksessa? Sosioekonomiset tekijät, etnisyys, sukupuoli?
- Mitä käytäntöjä koulussa on kehitetty turvaamaan yhdenvertaisia mahdollisuuksia ja hyvinvointia? Kiusaaminen, yksinäisyys...
- Millainen on kouluyhteisön ilmapiiri tai ”kulttuuri”?
- Monikulttuurisuus; Kielet, kulttuurit ja uskonnot – miten näkyvät koulun arjessa vai näkyvätkö (S2-opetus)?
- Painotusluokat: mikä niiden historia ja merkitys tässä koulussa? Tuottavatko koulun sisäisiä jakoja? Millä perusteella luokkajako?
- Erityisen tuen tarpeet ja ratkaisut
 - o erityisopetus, mitä ja millaista tukea tarjolla

- tuen tarpeen määrittely, miten prosessi kulkee
- Kerhotoiminta: mitä kaikkea on tarjolla? Miten näet kerhotoiminnan roolin?
- Koulun uudistustyö (yhtenäinen peruskoulu): tausta ja historia, miten otettu vastaan (opettajakunta, vanhemmat) miten sujunut rehtorin näkökulmasta?
 - mitä yhtenäinen peruskoulu tässä koulussa tarkoittaa?
 - Nivelvaiheet ja siirtymät

Millaiseksi kuvailisit koulua työyhteisönä? (ilmapiiri, työtavat)

- Millainen on työyhteisön ilmapiiri tai ”kulttuuri”?
- Koulun periaatteet ja käytännöt (esim. voimavarakeskeisyys, työparitoiminta) – miten näihin on päädytty, kuinka paljon niistä keskusteltiin/keskustellaan, missä määrin koko kouluyhteisö on sitoutunut niihin?
- Miten sisäinen yhteistyö, kommunikointi ja koulun kehittäminen on järjestetty? Kokouskäytännöt, johtoryhmä, tiimit? Miten nämä toimivat?
- Minkä verran opettajat tekevät yhteistyötä (esim. saman oppiaineen sisällä, oppiaineiden välillä), mikä on tämän yhteistyön merkitys?
- Minkä verran suunnitellaan yhdessä, minkä verran on opettajan vastuulla?
- Luokkien muodostamisen periaatteet?
- Miten ongelmia ratkotaan? Oppilaiden häiriökäyttäytymiseen liittyviä ongelmia, entä opettajien välisiä ongelmia?
- Miten/millä perusteella lisäresurssit allokoidaan: esim. tietyille tunneille erityisopetusta
- Miten näet oman roolisi rehtorina, mitkä ovat tärkeimmät tehtäväsi? Onko sinulla jotakin periaatteita tai johtamistyyliin liittyviä ajatuksia, jotka kannattelevat työtäsi?
- Kenen kanssa keskustele omasta työstäsi?
- Mikä on haastavaa työssäsi?
- Miten / missä määrin kaupunki ohjaa toimintaa, vai ohjaako? Miten yhteistyö siihen suuntaan toimii?
- Millaista kehittämistyötä koulussa tehdään, minkä verran mahdollisuuksia esim. täydennyskouluttautumiseen?

- Pd-raha: onko saatu lisäresursseja, mikä on tämän merkitys? Mihin tässä koulussa on tärkeää käyttää resursseja? Luokkakoko?

Yhteistyö

- Minkä toimijoiden kanssa koulu tekee yhteistyötä, millaista ja minkä verran?
- Lähikoulut?
- Nuorisotoimi?
- Järjestöt, esim. Ehyt, SETA?
- Seurakunta?
- Yhteistyö vanhempien/perheiden kanssa, miten sitä toteutetaan, miten sujuu?

Tulevaisuus

- Koulussa tulossa paljon muutoksia syksyllä, mitä kaikkea? Onko herättänyt keskustelua? Millä mielellä näistä, entä opettajakunta?
- Millä mielellä koulussa on oltu tutkimuksen suhteen?

Opettajien ja koulun muun henkilökunnan haastattelurunko

Tausta: opetusta (kuinka pitkä), kuinka pitkään tässä koulussa, miten päätyntä tänne? Näetkö urasi aikana tapahtuneen suurempia muutoksia esim. koulujen roolissa tai opettajien haasteissa?

Mitkä ovat omat periaatteesi, millainen opettaja haluat olla?

Millaiseksi kuvailisit aluetta?

- Millainen alue (Alue) on?
- Millaista on työskennellä koulussa nimenomaan tällä alueella? Millaisia vahvuuksia tai haasteita alueen kautta syntyy työhön?
- Millainen koulun ympäristö on koulun toiminnan kannalta: miten tarjoaa esim. mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa, oppimiseen koulun ulkopuolella tms.?
- Mistä kaikkialta kouluun tulee oppilaita?
- Millaisia perheitä alueella asuu?
- Maine vanhempien keskuudessa? Vastaako todellisuutta?

Millaiseksi kuvailisit koulua ja oppilaita? (koulun ominais- /erityispiirteitä)

- Kerro jotain luokastasi. Millainen on esim. verrattuna muihin koulun luokkiin? (luokanvalvojat)
- Kerro omasta työstäsi: keitä opetat/ohjaat/tapaat, miten työ on suunniteltu, mitä käytäntöjä siihen liittyy? (erityisopettaja, aineenopettajat, opo, terkkari)
- Millaiset tekijät näkemyksesi mukaan tuottavat eriarvoisuutta oppilaiden välille koulutuksessa? Sosioekonomiset tekijät, etnisyys, sukupuoli?
- Mitä käytäntöjä koulussa on kehitetty turvaamaan yhdenvertaisia mahdollisuuksia ja hyvinvointia? Kiusaaminen, yksinäisyys...
- Millainen on kouluyhteisön ilmapiiri tai ”kulttuuri”?
- Monikulttuurisuus; Kielet, kulttuurit ja uskonnot – miten näkyvät koulun arjessa vai näkyvätkö (S2-opetus)?

- Painotusluokat: mikä niiden historia ja merkitys tässä koulussa? Tuottavatko koulun sisäisiä jakoja?
- Erityisen tuen tarpeet ja ratkaisut
 - o erityisopetus, mitä ja millaista tukea tarjolla
 - o tuen tarpeen määrittely, miten prosessi kulkee?
- Joidenkin tilastollisten mittareiden perusteella koulun aluetta voi pitää ”haavoittuvana” mutta koulu tuottaa silti hyviä tuloksia. Mistä luulet että tämä johtuu?
- Koulun uudistustyö (yhtenäinen peruskoulu): tausta ja muutoksen tuomat vaikutukset? Miten muuttanut omaa työtä?
 - o mitä yhtenäinen peruskoulu tässä koulussa tarkoittaa?

Millaiseksi kuvailisit koulua työyhteisönä? (ilmapiiri, työtavat)

- Millainen on työyhteisön ilmapiiri tai ”kulttuuri”?
- Koulun periaatteet ja käytännöt (esim. voimavarakeskeisyys, työparitoiminta) – miten näihin on päädytty, kuinka paljon niistä keskusteltiin/keskustellaan, missä määrin koko kouluyhteisö on sitoutunut niihin?
- Miten sisäinen yhteistyö, kommunikointi ja koulun kehittäminen on järjestetty?
- Minkä verran opettajat tekevät yhteistyötä (esim. saman oppiaineen sisällä, oppiaineiden välillä), mikä on tämän yhteistyön merkitys? Kenen kanssa itse teet yhteistyötä?
- Miten ongelmia ratkotaan? Oppilaiden häiriökäyttäytymiseen liittyviä ongelmia, entä opettajien välisiä ongelmia?
- Kenen kanssa keskustele omasta työstäsi?
- Mikä on haastavaa työssäsi?
- Millaista kehittämistyötä koulussa tehdään, minkä verran mahdollisuuksia esim. täydennyskouluttautumiseen?
- Pd-raha: onko saatu lisäresursseja, mikä on tämän merkitys? Mihin tässä koulussa on tärkeää käyttää resursseja? Luokkakoko?

Yhteistyö

- Yhteistyö vanhempien/perheiden kanssa, miten sitä toteutetaan, miten sujuu?

Tulevaisuus

- Koulussa tulossa paljon muutoksia syksyllä, mitä kaikkea? Onko herättänyt keskustelua? Millä mielellä näistä?
- Millä mielellä koulussa on oltu tutkimuksen suhteen?

Oppilaiden haastattelurunko

Tausta

- **kerro jotain itsestäsi**, mikä tärkeää itselle (esim. harrastukset)
- oma koulupolku (missä koulussa ollut ennen, onko tämä lähikoulu, miksi tämä koulu – oliko muita vaihtoehtoja, keskusteltiin niistä kotona)

Koulu (yleistä)

- Viihdytkö koulussa? Miksi hyvin/huonosti? Millaiset jutut ovat kivoja/tylsä? Lempiaine tms.?
- Miltä siirtymä alakoulusta yläkouluun on tuntunut? Onko yläkoulussa erilaista kuin alakoulussa, miten?
- Mitä ajattelet tästä koulusta? Onko se erilainen/samanlainen kuin muut koulut samalla alueella/mualla samassa kaupungissa? (maine, käytännöt jne.) Mikä tässä koulussa on hyvää/huonoa? Olisitko mieluummin jossain muussa koulussa?
- Mitä kieliä luet, mitä valinnaisia olet valinnut? Käytkö uskonnotunneilla/et:ssä? Entä s2:ssa?

Sosiaaliset (vertais)suhteet koulussa

- Millainen luokkasi on? Luuletko, että luokkasi on samanlainen/erilainen kuin muut luokat koulussa? Onko painotus-/painottamattomien luokkien välillä eroja, millaisia?
- Millainen tunnelma koulussa yleensä on? Onko ihmisiin helppo tutustua? Tunsitko paljon oppilaita tästä koulusta tänne tullessasi? Täältä vai muilta luokilta? Miten tutustuminen kävi? Tehtiinkö koulussa mitään ryhmäytymisjuttuja seiskan alussa?
- Ketkä ovat parhaita kavereitasi luokallasi? Onko jotain oppilaita, joiden kanssa tulet heikommin toimeen? Onko sinulla kavereita muilta luokilta? Ovatko kaverisi ylipäänsä enimmäkseen koulusta vai muualta?
- Onko luokallasi joku/joitain ns. suosittuja oppilaita? Jääkö joku yksin?
- Millaiset asiat koulussa yleensä vaikuttavat siihen, kuka on suosittu, kuka jää yksin?
- Onko koulussa kiusaamista? Millaisista syistä ihmisiä kiusataan? Puututaanko kiusaamiseen jotenkin?

Suhteet koulun aikuisiin

- Millaisia koulun opettajat mielestäsi yleensä ovat? Keiden kanssa tulet hyvin toimeen, keiden kanssa heikommin? Millainen on hyvä opettaja? Millainen opetus on/olisi motivoivaa / saa/saisi sinut viihtymään koulussa?

- Millainen on hyvä oppilas? Millaisista oppilaista opettajat pitävät? Millainen oppilas itse olet?
- Voiko opettaja vaikuttaa jotenkin oppilaiden välisiin suhteisiin (esim. kiusaamiseen)? Miten?
- Suhteet muihin koulun aikuisiin: tapaako koskaan rehtoria, terveydenhoitajaa, kuraattoria, opinto-ohjaajia, erityisopettajia? Kerro jotain näistä. Entä käykö koulussa koulun ulkopuolisia aikuisia?
- Kerhot ja muu ”lisätoiminta”, käytkö niissä? Miksi? Miksi ei?

Monietnisyys ja sukupuoli koulussa

- Onko koulu mielestäsi ns. monikulttuurinen? Näkyykö se jotenkin koulun arjessa?
- Vaikuttavatko oppilaiden taustat siihen kenen kanssa hengailaan, miten ryhmittymät syntyvät?
- Onko oma kaveripiirisi ns. monikulttuurinen? Vaikuttaako tausta jotenkin siihen, millainen ihminen on? Onko ystäväsi taustoilla sinulle jotakin merkitystä?
- Oletko koskaan huomannut, että oppilaita kohdeltaisiin koulussa eri tavoin taustan mukaan? Entä oletko nähnyt sellaista muualla asuinalueella / samassa kaupungissa laajemmin?
- Olen huomannut, että pojat ja tytöt eivät juuri hengaille keskenään koulussa. Mistä luulet että se johtuu? Onko tilanne sama vapaa-ajalla?
- Suhtautuvatko tytöt ja pojat koulunkäyntiin samalla tavalla? Miten poikien ja tyttöjen väliset sosiaaliset suhteet koulussa toimivat? Kohtelevatko opettajat poikia ja tyttöjä tasa-arvoisesti?

Kaverit, vapaa-aika ja asuinalue

- Mitä teet yleensä vapaa-aikana? Harrastukset, entä se aika kun et ole harrastuksissa? Missä / kenen kanssa vietät aikaa? Missä he asuvat?
- Asutko koulun alueella? Vietätkö siellä vapaa-aikaa? Asuuko täällä ystäviäsi?
- Kartan avulla: merkitse karttaan sinulle tärkeitä paikkoja ja/tai missä paikoissa liikut
- Mitä mieltä olet (alueesta), mitä hyvää, mitä huonoa? Millaisia ihmisiä alueella asuu? Millainen maine sillä on? Vastaako maine todellisuutta? Jos vertaat (Asuinaluetta) siihen asuinalueeseen jolla asut/muihin saman kaupungin asuinalueisiin, mitä samaa, mitä eroa?
- Miten muuttaisit asuinaluetta jos siihen olisi mahdollisuus? Haluaisitko asua täällä myös tulevaisuudessa?

Perhe

- Kerro jotain perheestäsi. Kenen kanssa asut? Kuuluuko perheeseesi muita? Millaiset välit teillä yleensä on?
- Mitä vanhempasi tekevät työkseen?
- Vietättekö yhdessä aikaa, mitä teette?
- Millaisista asioista juttelet vanhempiesi kanssa? Onko jotain asioita, joista et kerro heille? Jutteletko vanhempiesi kanssa koulusta? Kuinka paljon koulumenestys kiinnostaa heitä? Millaisia neuvoja tai sääntöjä heillä on koulunkäynnille?

Raha

- Sanoisitko, että perheesi tulee taloudellisesti (hyvin) toimeen? Onko perheessäsi jonkinlaista viikkorahasysteemiä?
- Onko sinulla yhtä paljon / enemmän / vähemmän rahaa käytettävissäsi kuin ystäväilläsi?
- Onko sillä väliä, onko rahaa? Mihin sinun ikäisesi nuoret käyttävät rahaa?
- Näkyykö raha koulussa jotenkin? Onko rahalla saatavat asiat – esim. merkkivaatteet, harrastukset – sellaisia, jotka vaikuttavat jotenkin ystävyys-suhteisiin tai siihen, ketkä ovat suosittuja?

Tulevaisuus

- Mitä ajattelet tulevaisuudesta? Miten luulet yläkoulun jatkon sujuvan? Oletko ajatellut aikaa yläkoulun jälkeen – suunnitelmia? Tiedätkö mitä kaverisi haluavat tehdä? Keiden kanssa juttelet tulevaisuudesta?
- Mitä haluaisit tehdä aikuisena? Millaista elämää/missä haluaisit elää kun olet vanhempiesi ikäinen?
- Mitä ajattelit tästä haastattelusta?